

**SOORTENBESCHERMINGSTOETS
DIJKWERKZAAMHEDEN HANSWEERT
WESTERSCHELDE - DEELPRODUCT**

PROJECTBUREAU ZEEWERINGEN
PZDB-R-14035

28 februari 2014
077303181:A - Definitief
B02043.000133.0500

Inhoud

Samenvatting	3
1 Inleiding	5
1.1 Aanleiding voor de Soortenbeschermingstoets	5
1.2 Opzet van de Soortenbeschermingstoets	6
1.3 Kwaliteitsbewaking Soortenbeschermingstoets	6
1.4 Leeswijzer	6
2 Werkzaamheden	7
2.1 Doel van de dijkverbetering	7
2.2 Project- en onderzoeksgebied	7
2.3 Werkzaamheden	9
2.4 Standaard maatregelen	12
3 Aanwezigheid van beschermde soorten	13
3.1 Gebruikte gegevens	13
3.2 Methode	13
3.3 Aanwezigheid beschermde soorten	14
3.3.1 Flora	14
3.3.2 Zoogdieren	15
3.3.3 Vogels	16
3.3.4 Amfibieën	17
3.3.5 Reptielen	17
3.3.6 Vissen	17
3.3.7 Ongewervelden	17
3.4 Overzichtstabel beschermde soorten	18
4 Effecten	19
4.1 Invloeden van het project	19
4.1.1 Flora	19
4.1.2 Zoogdieren	19
4.1.3 Vogels	20
4.1.3.1 Broedvogels	20
4.1.3.2 Niet-broedvogels	21
4.1.4 Amfibieën	21
4.1.5 Reptielen	21
4.1.6 Vissen	21
4.1.7 Ongewervelden	22
4.2 Toetsing Flora- en faunawet	22
4.2.1 Overtreding verbodsbepalingen	22
4.2.2 Overzicht toetsing verbodsbepalingen	22
4.2.3 Vrijstellingen en Ontheffingen	23
4.2.4 Het criterium 'Het voorkómen van schade'	24
4.2.5 Het criterium 'Gunstige staat van instandhouding'	24

4.2.6	De criteria 'Geen andere bevredigende oplossing' en 'Dwingende redenen van openbaar belang'	24
4.3	Mitigerende maatregelen.....	25
4.4	Effecten van maatregelen.....	25
5	Conclusies	27
5.1	Conclusies soortenbeschermingstoets.....	27
5.2	Ontheffing.....	27
6	Bronnen	29
Bijlage 1	Wettelijk kader	31
Colofon		35

Samenvatting

In deze soortenbeschermingstoets zijn de effecten van de dijkwerkzaamheden van het dijktraject Hansweert getoetst aan het kader van de Flora- en faunawet. De effecten zijn beoordeeld aan de voor dit kader geldende kwalificerende waarden. Het dijkvak ligt tussen de dijkpalen 258 en 261 aan de zuidkant van Zuid-Beveland. Het gedeelte dat is geselecteerd voor verbetering heeft een lengte van ongeveer 210 m. Tabel 1 geeft een overzicht van aanwezige beschermde soorten, beschermingscategorieën, de mogelijkheid tot overtreding van Flora- en faunawet en het effect van mitigerende maatregelen.

Tabel 1: Samenvattende tabel met aanwezige kwalificerende natuurwaarden, tijdelijke en permanente effecten en of sprake is van significante effecten. * = alle inheemse broedvogels zijn beschermd volgens de Flora- en faunawet.

Soortgroep	Beschermde soort	Beschermingscategorie Flora en faunawet	Mogelijke overtreding verbodsbepalingen zonder mitigerende maatregelen	Overtreding verbodsbepalingen met mitigerende maatregelen
Zoogdieren	Algemeen voorkomende grondgebonden zoogdieren	Tabel 1	Nee, vrijstelling van verbodsbepalingen bij ruimtelijke ontwikkelingen	Niet relevant
	Grijze zeehond	Tabel 2	Nee	N.v.t.
	Gewone zeehond,	Tabel 3	Nee	N.v.t.
Vogels	Mogelijk vestiging van broedvogels bij afsluiting van werkgebieden	Vogels*	Mogelijk bij vestiging	Nee
Amfibieën	Algemeen voorkomende soorten	Tabel 1	Nee, vrijstelling van verbodsbepalingen bij ruimtelijke ontwikkelingen	Niet relevant
	Rugstreeppad	Tabel 3	Mogelijk bij vestiging	Nee

De werkzaamheden leiden vooralsnog niet tot permanent negatieve effecten voor beschermde soorten. Voor een aantal soorten geldt een vrijstelling van de verbodsbepalingen. Verder is het wel noodzakelijk om mitigerende maatregelen te nemen om effecten te voorkomen. Na het nemen van deze mitigerende maatregelen is een ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet niet noodzakelijk.

1 Inleiding

1.1 AANLEIDING VOOR DE SOORTENBESCHERMINGSTOETS

Uit onderzoek van de Technische Adviescommissie voor de Waterkeringen (TAW) is gebleken dat niet overal de taludbekledingen op de zeedijken in Zeeland sterk genoeg is. Rijkswaterstaat heeft het Projectbureau Zeeweringen opgestart om deze problemen op te lossen. In samenwerking met de Waterschap Scheldestromen en de Provincie Zeeland verbetert het projectbureau, waar nodig, taludbekledingen van de primaire waterkeringen in Zeeland, zodat deze voldoen aan de wettelijke eisen.

Voor de uitvoering in 2015 zijn onder andere delen van de dijk bij Hansweert geselecteerd. Het uitvoeren van de dijkverbetering beïnvloedt mogelijk het ecosysteem van de Westerschelde. Het gaat daarbij om beschermde en bijzondere soorten planten en dieren, beschermde habitats en het beschermde gebied Westerschelde & Saeftinghe. In dit kader zijn twee Nederlandse wetten van belang: de Flora- en faunawet en de Natuurbeschermingswet 1998. In deze wetten zijn de bepalingen van de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn verankerd. Hiermee komt de directe werking van de Vogel- en Habitatrichtlijn te vervallen en vormt de Nederlandse wet het relevante afwegingskader.

De Natuurbeschermingswet geeft voor Nederland invulling aan de gebiedsbeschermende bepalingen van de Vogel- en Habitatrichtlijn en de Natuurbeschermingswet 1968. Dit geldt zowel voor Beschermde Natuurmonumenten, als voor Natura 2000-gebieden (ook wel Speciale Beschermingszones, SBZ's genoemd). Westerschelde & Saeftinghe is zowel aangewezen als Beschermde Natuurmonument, SBZ in het kader van de Vogelrichtlijn (Vogelrichtlijngebied) en als SBZ in het kader van de Habitatrichtlijn (Habitatrichtlijngebied). De toetsing aan de Natuurbeschermingswet 1998 is opgenomen in de "Voortoets Dijkwerkzaamheden Hansweert" (ARCADIS, 2014).

De bescherming van soorten is opgenomen in de Flora- en faunawet. De Flora- en faunawet beschermt vrijwel alle van nature in Nederland voorkomende gewervelde dieren en een aantal planten en ongewervelden. Enkele soorten die niet in de Flora- en faunawet zijn opgenomen, zijn karakteristiek en/of zeldzaam in de regio.

De dijkverbetering kan op verschillende manieren invloed hebben op beschermde planten en dieren:

- Het vervangen van de dijkbekleding leidt mogelijk tot verlies van aanwezige vegetaties en biotopen door ruimtebeslag en/of verandering van het substraat. Afhankelijk van de inrichting is dit effect tijdelijk of permanent. Ruimtebeslag en verandering van substraat leiden hierdoor mogelijk tot verlies van groeiplaatsen, leefgebieden of broedgebieden van beschermde soorten.
- De werkzaamheden leiden tot tijdelijke verstoring en verontrusting van aanwezige dieren (bijvoorbeeld broedende of foeragerende vogels).

- Langs de Westerschelde zijn op enkele plaatsen langs de dijken op de kreukelberm schorren en slikken ontstaan door opslibbing, of recenter door het afdekken van de kreukelberm met grond. Wanneer schorren en slikken zijn gelegen aan de voet van de dijk, wordt grond verwijderd om de werkzaamheden uit te voeren. Ingrijpende werkzaamheden belemmeren mogelijk het herstel van vegetaties op de werkstrook.
- Verharding en openstelling van voorheen niet toegankelijke buitenbermen voor recreatie leidt tot verstoring en verontrusting van aanwezige soorten, in het bijzonder vogels.
- Het aanleggen en gebruik van werkwegen en dijkovergangen leidt mogelijk tot verstoring en verontrusting van aanwezige soorten, in het bijzonder vogels.

Bovengenoemde effecten leiden mogelijk tot verboden handelingen ten aanzien van beschermde soorten. Het is daarom noodzakelijk om een toetsing aan de Flora- en faunawet uit te voeren. In voorliggend rapport is deze toets aan de Flora- en faunawet uitgewerkt.

1.2 OPZET VAN DE SOORTENBESCHERMINGSTOETS

Het wettelijk kader van de soortenbeschermingstoets is beschreven in Bijlage 1.

Om helder te krijgen of verboden handelingen in het kader van de Flora- en faunawet voorzien zijn en of daarvoor eventueel een ontheffing op verbodsbepalingen uit de Flora- en faunawet noodzakelijk is, staan in de soortenbeschermingstoets de volgende onderdelen:

1. De aanwezigheid van beschermde soorten planten en dieren. Per soortgroep is aangegeven welke soorten (mogelijk) in en nabij het projectgebied aanwezig zijn.
2. Per soort of soortgroep is beschreven of, en zo ja, welke invloeden het project (mogelijk) heeft.
3. Deze invloeden zijn getoetst aan de Flora- en faunawet: zijn verboden handelingen voorzien met het uitvoeren van de dijkverbetering.
4. Indien verboden handelingen (mogelijk) plaatsvinden, beoordelen wij of mitigerende of compenserende maatregelen nodig zijn en welk afwegingskader van toepassing is op de betreffende soorten. Het in de praktijk uitwerken van eventueel noodzakelijke mitigerende of compenserende maatregelen vindt plaats in de planbeschrijving.

1.3 KWALITEITSBEWAKING SOORTENBESCHERMINGSTOETS

Deze toets is opgesteld in opdracht van Projectbureau Zeeweringen. Projectbureau Zeeweringen wil vertraging tijdens de uitvoering zoveel mogelijk voorkomen. Het opstellen van de soortenbeschermingstoets voor alle dijktrajecten vindt daarom met grote zorgvuldigheid plaats. De concepttoetsen worden ter commentaar voorgelegd aan enkele deskundige medewerkers van Rijkswaterstaat Zee en Delta en Waterschap Scheldestromen.

1.4 LEESWIJZER

In hoofdstuk 2 beschrijven wij de werkzaamheden langs het dijktraject. De aanwezigheid van kwalificerende waarden is beschreven in hoofdstuk 3 en de effecten van de werkzaamheden op deze waarden met bijbehorende toetsing in hoofdstuk 4. Hoofdstuk 5 geeft de conclusies van het rapport. De gebruikte bronnen staan in hoofdstuk 6. Bijlage 1 geeft het wettelijk kader van de toets.

2 Werkzaamheden

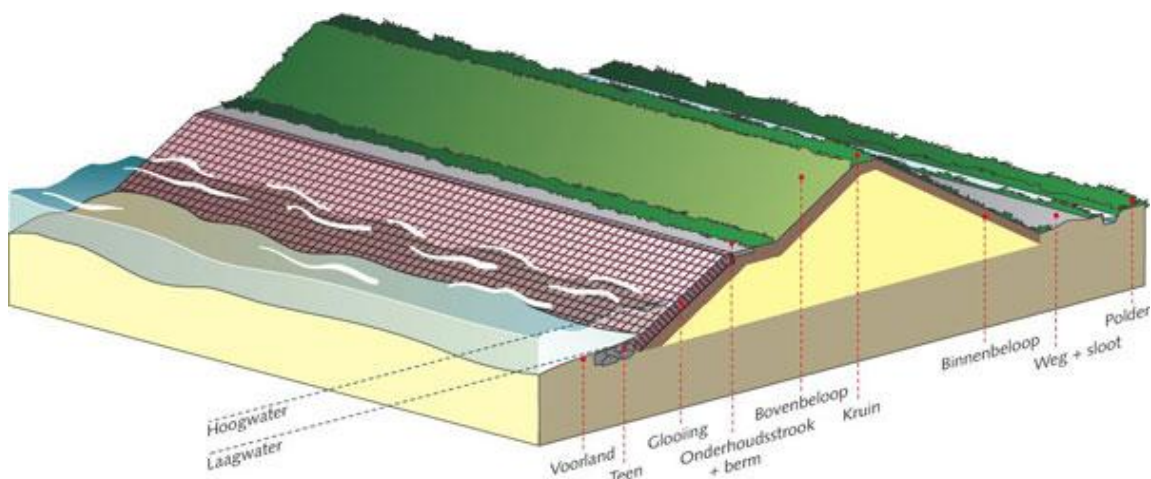
2.1 DOEL VAN DE DIJKVERBETERING

De dijken bieden het achterland bescherming tegen hoge waterstanden. In de Wet op de Waterkering is voor de primaire waterkering in Zeeland een veiligheidsnorm van 1/4000 opgenomen. Deze veiligheidsnorm bestaat uit de gemiddelde overschrijdingskans per jaar van de hoogste hoogwaterstand waarop de tot directe kering van het buitenwater bestemde primaire waterkering moet zijn berekend; in dit geval eenmaal per 4000 jaar. Uit de laatste toetsing de bekleding is gebleken dat deze niet voldoet aan de huidige norm (Beijer, 2013). De dijkverbetering is gericht op het verbeteren van de bekleding van de dijk om deze aan de geldende veiligheidsnorm te laten voldoen.

2.2 PROJECT- EN ONDERZOEKSGBIED

Onderzoeksgebied

Het projectgebied omvat de delen van de dijk waar de werkzaamheden plaats gaan vinden. Het onderzoeksgebied is groter dan dit projectgebied: het gebied waarbinnen effecten mogelijk optreden ten gevolge van de dijkverbetering behoort tot het onderzoeksgebied. Tenzij anders vermeld is (vooral voor vogels) uitgegaan van een invloedzone van 200 meter rond het projectgebied (gemiddelde verstoringszone van vogels, zie Krijgsveld *et al.*, 2004; 2008). Afbeelding 1 geeft de verschillende delen van de dijk met bijbehorende benamingen weer.

Afbeelding 1: Doorsnede van een dijk met de gehanteerde benamingen. In de tekening zijn de boven- en ondertafel van de gooïing niet aangegeven. De boventafel is het deel boven de stand van gemiddeld hoogwater (GHW) en de ondertafel ligt onder deze stand. De kreukelberm is ook niet aangegeven en deze ligt in het voorland voor de teen.

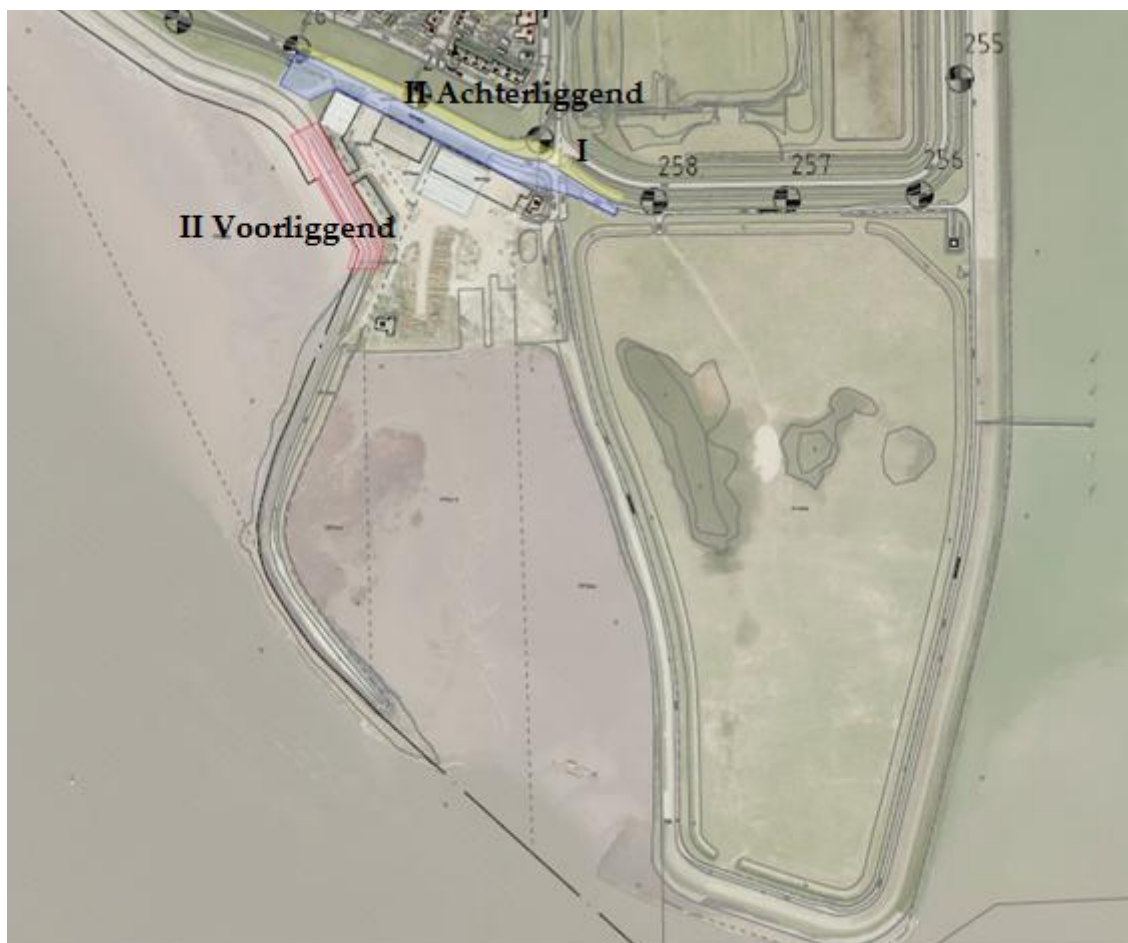
Ligging projectgebied

Dit dijkvak ligt aan de Westerschelde, aan de zuidzijde van Zuid-Beveland, heeft een lengte van ongeveer 0,4 km, de dijkvakken aan weerszijde zijn in 2000 en 2006 verbeterd. Het huidige projectgebied is toen niet meegenomen omdat er destijds verschillende eigenaren van het terrein waren.

Inmiddels is BV Van der Straaten Beheer de enige eigenaar van het buitendijks gelegen bedrijfsterrein en is afstemming eenvoudiger. Ook was destijds nog niet duidelijk wat de best passende oplossing voor verbetering was.

Het gedeelte dat is geselecteerd voor verbetering heeft een lengte van ongeveer 210 m.

Op een deel van het traject is buitendijks het bedrijfsterrein van Van der Straaten Aannemingsmaatschappij gelegen. Dit terrein alsmede de aangrenzende Westnol, de voorliggende glooiing en aangrenzend voorland zijn in eigendom bij BV Van der Straaten Beheer. De bekleding van de waterkering wordt in dit gedeelte door het terrein gescheiden in een voorliggend en een achterliggend deel, zie Afbeelding 2.

Afbeelding 2: Ligging van het projectgebied met deelgebieden.

Huidige situatie

De bekleding grenzende aan het bedrijfsterrein bestaat uit Vilvoordse steen op de ondertafel en basalt op de boventafel. Voor deze bekleding ligt een hoog voorland in de vorm van een strandje. De berm is voorzien van een smalle strook Vilvoordse steen, ingegoten met asfalt, met daaraan grenzend een pad van vlakke betonblokken. Hierboven is een kort talud van Haringmanblokken aanwezig dat aansluit op het bedrijfsterrein.

De bovengrens van de steenbekleding ligt op circa NAP ^{+4,7 meter}. Daarboven sluit de glooiing aan op het bedrijfsterrein. Aan de noordzijde van het bedrijfsterrein en ten noorden van het aanwezige slibdepot liggen de asfaltwegen Werfdijk en Voorhaven, op een gemiddeld niveau van ca. NAP ^{+5,5 meter} waaraan het werkelijke bovenbeloop van de dijk grenst. Dit bovenbeloop is met klei en gras bekleed. Op de kruin is tussen dp 259 en dp 261 een wandelpad van klinkers aanwezig.

Toetsing huidige bekleding

De bekledingen langs het dijkvak zijn geïnventariseerd en getoetst. De bekledingen en de kreukelberm zijn afgekeurd (Beijer, 2013).

Toegankelijkheid

Als eerder aangegeven ligt op de kruin een wandelpad van klinkers. Verder liggen achter de dijk de wegen Werfdijk en Voorhaven. Deze wegen worden door auto's gebruikt. Ter hoogte van dp 261 ^{+40 meter} en dp 259 liggen overgangen.

Recreatie

Het aanwezige strandje binnen dit dijktraject kent een recreatieve functie, vooral voor inwoners van Hansweert. Het wandelpad over de kruin heeft ook een recreatieve functie en dient behouden te blijven.

2.3 WERKZAAMHEDEN

Werkzaamheden aan de dijk

De meest geschikte bekleding is bepaald op basis van een alternatievenafweging. De afweging van alternatieven heeft plaatsgevonden op basis van verschillende aspecten, waaronder ecologische en landschappelijke (Beijer, 2013). De volgende werkzaamheden en inrichting zijn voorzien langs het dijktraject (Beijer, 2013):

- Het aanbrengen van:
 - een nieuwe teenconstructie met palen van FCS-hout tussen dp 259 ^{+50 meter} en 260 ^{+60 meter};
 - een nieuwe kreukelberm op geotextiel¹ met minimale sortering van 10-60 kg een laagdikte van 0,5 m. De kreukelberm komt geheel onder het voorland te liggen (deelgebied II Voorliggend);
 - granulaire uitvullaag met sortering 14/32 mm onder betonzuilen, 4/20 mm onder gekantelde blokken;
 - bekledingen van betonzuilen, gekantelde Haringmanblokken en vlakke blokken en ingegoten breuksteen, zie Tabel 2;
 - waterremmende onderlaag van klei, daar waar deze niet dik (0,8 m) genoeg is;
 - tijdelijk onderhoudspad op de berm. Dit is een laag van 0,3 m funderingsmateriaal op weefsel. De strook wordt na uitvoering niet verwijderd, maar afgewerkt en afgedekt met asfalt;
 - verborgen glooiing tussen dp 258 ^{+50 meter} en dp 260 ^{+60 meter} aan de buitenzijde van de bestaande asfaltweg Voorhaven en onder de bestaande asfaltweg Werfdijk. De bovengrens van de verborgen glooiing is zodanig gekozen dat deze aansluit op de wegfundering.

¹ Polypropreen weefsel waarop een vlies is gestikt voor extra bescherming tijdens het storten van steen.

- Over vrijwel de volledige lengte van het dijktraject is voorzien in een werkstrook van maximaal 15 meter vanuit de nieuwe waterbouwkundige teen van de dijk. Op het strand wordt zelfs een bredere werkstrook aangehouden.

Tabel 2: Schematische weergave van de toekomstige dijkbekleding bij Hansweert.

Dijkdeel	I	II Voorliggend	II Achterliggend
Kreukelberm	Geen	Sortering 10-60 kg	Geen
Ondertafel	Met gietasfalt gepenetreerde breuksteen (10-60 kg).	Onderste deel: gekantelde Haringmanblokken en vlakke blokken (20 cm). Bovenste deel: zie boventafel	Met gietasfalt gepenetreerde breuksteen (10-60 kg).
Boventafel		Betonzuilen (45 cm / 2300 kg/m ³), ingestrooid met steenslag sortering 4/32 mm.	
Berm/Bovenbeloop	N.v.t.	Nieuwe onderhoudsstrook, asfaltbeton, geopend voor recreatief medegebruik (net als in huidige situatie)	Bovenbeloop: open steenasfalt, afgedekt met een laag grond die wordt ingezaaid.

Teenverschuiving

Uitgegaan wordt van een teenverschuiving van 0,5 m (Beijer, 2013).

Opslag en transport

Voor de aan- en afvoer van het materieel en materiaal gebruikt de aannemer bestaande wegen binnendijs, zie Afbeelding 3. Mogelijke depotlocaties zijn weergegeven in Afbeelding 4. Deze mogelijkheden zijn gelegen binnen het werkgebied en verstoringszone van de werkzaamheden en liggen niet op afstand. De werkzaamheden op depotlocaties is niet apart getoetst, maar meegenomen in de toetsing van de dijkwerkzaamheden vanwege overlap in verstoringszones.

Afbeelding 3: Transportroutes en werkgebied van dijktraject (Beijer, 2013).

Afbeelding 4: Mogelijke depotlocaties (rood).

Werkperiode dijkwerkzaamheden

Volgens de keurverordening van het waterschap (Waterschapswet) is het niet toegestaan aan de glooiing van de dijk te werken in het stormseizoen, dat wil zeggen van 1 oktober tot 1 april daaropvolgend.

Hieruit volgt dat werkzaamheden aan een (open) dijkglooiing steeds uitsluitend tussen 1 april en 1 oktober kunnen plaatsvinden. Voorbereidende en afrondende werkzaamheden mogen wel respectievelijk voor die tijd en na die tijd plaatsvinden, mits de steenglooiing gesloten blijft.

In dit rapport is uitgegaan van een werkperiode van 1 maart tot 15 november. Hierbij is dus een marge genomen waarin voorbereidende en afrondende werkzaamheden plaatsvinden. In deze periode is het bijvoorbeeld mogelijk dat een depot wordt aangelegd of ontmanteld en opgeruimd.

Openstelling onderhoudspaden

Het onderhoudspad wordt afgedekt met open steenasfalt, en opengesteld voor recreatief medegebruik net als in de huidige situatie (Beijer, 2013).

Fasering en andere maatregelen vanuit recreatie

Er is niet voorzien in een specifieke fasering of andere maatregelen vanuit recreatie.

2.4 STANDAARD MAATREGELEN

Bij het uitvoeren van de werkzaamheden, schrijft het Projectbureau Zeeweringen standaard een aantal maatregelen en uitgangspunten voor, om negatieve effecten ten aanzien van de aanwezige natuurwaarden zoveel mogelijk te beperken:

1. Maai vóór 15 maart de vegetatie op het buitentalud en kruin (of binnen het werkgebied) zeer kort en houd dit kort of begraasd met schapen om het broeden van vogels te voorkomen. Deze activiteiten vinden plaats totdat de werkzaamheden zijn afgerond. Indien ook het binnentalud gebruikt wordt (bijvoorbeeld voor opslag), dan geldt hiervoor dezelfde maatregel.
2. Eventuele aanleg en gebruik van een onderwaterdepot en/of een tijdelijk aan te leggen loswal maken geen onderdeel uit van deze rapportage en zijn niet getoetst. Het eventueel lossen van stenige materialen na aanvoer over land en/of water op de onder- en/of boventafel van de te verbeteren dijkvloeiing en/of in de aangrenzende werkstrook, maakt wel onderdeel uit van deze rapportage en zijn getoetst.
3. Het gebruik van een puinbreker maakt geen onderdeel uit van deze rapportage en is niet getoetst.
4. Verwijder en voer perkoenpalen en overig vrijkomend materiaal, niet zijnde vrijkomende stenen en grond uit het Natura 2000-gebied af.
5. De werkstrook heeft maximaal een breedte van 15 meter bij schor en droogvallend slik, gerekend vanaf de nieuwe waterbouwkundige teen van de dijk.
6. Breng het voorland (in dit geval strand) in de werkstrook binnen Natura 2000-gebied aansluitend op de werkzaamheden op de oorspronkelijke hoogte terug met het ter plaatse ontgraven materiaal vrij van puin en stenen.
7. Opslag van materiaal en/of grond mag alleen binnen de werkstrook plaatsvinden. Waar zich geen slik of schor of andere habitattypen bevinden, mag tevens opslag van materiaal en/of grond plaatsvinden op de buitengloeiing en kruin van de te verbeteren dijk en in de aangewezen depots.
8. Bij werkzaamheden rond met gietasfalt te penetreren bekledingen blijft verstoring (bijvoorbeeld in de vorm van werkzaamheden) plaatsvinden totdat het gietasfalt volledig is uitgehard. Dit om te voorkomen dat vogels vast komen te zitten.
9. Er vindt geen betreding door personeel of berijding met materieel plaats op het voorland buiten de werkstrook.
10. Plaats ter plaatse van de werkzaamheden oorspronkelijk aanwezige bebording, waaronder de bebording met toegankelijkheidsverboden, die in verband met de werkzaamheden onvermijdelijk tijdelijk verwijderd worden, zo snel mogelijk en uiterlijk aansluitend op de werkzaamheden op de oorspronkelijke locatie terug.
11. Sla alle materialen en afval op een zodanige wijze op dat ze niet door verwaaiing, verspoeling of op andere wijze in het Natura 2000-gebied verspreid raken.
12. Laat na afloop van de werkzaamheden het dijktraject in ordelijke toestand achter, uiterlijk per 15 november van hetzelfde jaar als uitvoering (zie ook maatregel 4).

In deze soortenbeschermingstoets stellen wij eventueel nog aanvullende mitigerende maatregelen voor om soorten die langs het dijktraject leven te ontzien en effecten te voorkomen. Deze locatiespecifieke maatregelen overstijgen mogelijk de standaardmaatregelen. In hoofdstuk 4 staan mogelijk nog aanvullende mitigerende maatregelen.

3

Aanwezigheid van beschermde soorten

3.1 GEBRUIKTE GEGEVENS

Op basis van de volgende gegevens zijn de natuurwaarden van het projectgebied en de directe omgeving beschreven (zie literatuurlijst voor de volledige verwijzing):

- Rijkswaterstaat Waterdienst, 2012. Habitattypenkaart.
- Strucker *et al.*, 2013. Watervogels en zeezoogdieren in de Zoute Delta 2011/2012.
- Meininger, 2013. Bouw radartorens en gapfiller Westerschelde: een verkenning in het kader van de Natuurbeschermingswet.
- Bekker *et al.*, 2010. Zoogdieren in Zeeland; *Fauna Zeelandica*.
- Gegevens van Helpdesk Water, vogeltellingen in opdracht van Rijkswaterstaat², met als aanvulling een interview met de teller om meer gedetailleerd beeld te krijgen van de aanwezigheid van vogels.
- Website Waarneming.nl.
- Ministerie van LNV, 2009. Besluit Westerschelde.

3.2 METHODE

Flora

Peter Meininger heeft op 20 november 2013 een veldbezoek gebracht om de locatie te bekijken. Hiermee is de potentie voor beschermde planten bepaald. Daarnaast is onderzoek gebruikt dat in de omgeving (speciedepot) is uitgevoerd om een beeld te krijgen van de aanwezigheid van bijzondere planten in de omgeving (Meininger, 2013).

Vogels

Broedvogels en hoogwatertellingen

Bij de Helpdesk Water zijn alle beschikbare vogeltellingen opgevraagd voor het telgebied WS352 (zie Afbeelding 5). De verstoringszone van de werkzaamheden heeft overlap met dit telgebied.

Beschikbare gegevens bestonden uit:

- watervogeltellingen (hoogwatertellingen) uit de periode 2007/2008-2011/2012. De meeuwen zijn alleen geteld tijdens de midwintertelling in januari;
- kustbroedvogeltellingen uit de jaren 2008-2012. Deze dataset is volledig.

² Een deel van de in deze rapportage gebruikte vogelgegevens is afkomstig uit het Biologisch Monitoring Programma Zoute Rijkswateren van Rijkswaterstaat Water, Verkeer en Leefomgeving (voorheen Waterdienst), hetgeen onderdeel uitmaakt van het Monitoringsprogramma Waterstaatkundige Toestand van het Land (MWTL) van Rijkswaterstaat. De dienst Rijkswaterstaat Water, Verkeer en Leefomgeving neemt geen verantwoordelijkheid voor de in deze rapportage vermelde conclusies op basis van het door haar aangeleverde materiaal.

De gegevens geven geen ruimtelijke verdeling weer binnen het telgebied. Aan de hand van een interview met de teller (Mark Hoekstein) die onder andere de vogels in het telgebied geteld heeft, is bepaald waar verschillende vogelsoorten zich binnen het telgebied vooral ophouden.

Afbeelding 5: Ligging van het telgebied WS352.

Laagwatertellingen

Laagwatertellingen worden uitgevoerd in vakken van 200 bij 200 meter langs dijktrajecten om inzicht te krijgen in aantallen foeragerende vogels. Deze tellingen worden uitgevoerd langs dijktrajecten waar slik langs de dijk ligt en vogels verstoord worden door werkzaamheden en aanpassingen aan de dijk en onderhoudspaden. Bij Hansweert zijn deze tellingen niet uitgevoerd. Aan de hand van een interview met één van de tellers van het telgebied is bepaald welke functie het projectgebied en omgeving hebben voor foeragerende vogels tijdens laagwater (zie vorige alinea).

Overige soorten

Een gerichte inventarisatie naar overige soorten heeft niet plaatsgevonden voor het projectgebied. Aan de hand van de verwachte omstandigheden en ervaringen met andere dijktrajecten is een inschatting gemaakt van andere soorten die mogelijk in de omgeving voorkomen. Dit is ook gedaan aan de hand van een onderzoek van Meininger, 2013 van het nabijgelegen speciedepot.

3.3 AANWEZIGHEID BESCHERMDE SOORTEN

3.3.1 FLORA

Rond het speciedepot zijn bij veldbezoeken geen beschermde planten waargenomen (Meininger, 2013). In de omgeving zijn geen waarnemingen bekend van beschermde planten waarvan vermoed wordt dat deze langs de dijk voorkomen (website waarneming.nl). De grasvegetatie in en om het projectgebied vertoont weinig variatie, wordt kort gemaaid en lijkt een weinig geschikte groeiplaats te zijn voor beschermde plantensoorten.

Op de dijk zelf ligt veel aanspoelsel op de steenbekleding. Dit zijn geen goede groeiomstandigheden voor beschermde plantensoorten. Aanwezigheid van beschermde planten is uitgesloten binnen het projectgebied.

3.3.2 ZOOGDIEREN

Algemeen voorkomende zoogdieren

Op basis van verspreidingsgegevens en aanwezige omstandigheden, is te verwachten dat algemene grondgebonden soorten als mol, konijn, haas en egel voorkomen in het gebied (Bekker *et al.*, 2010).

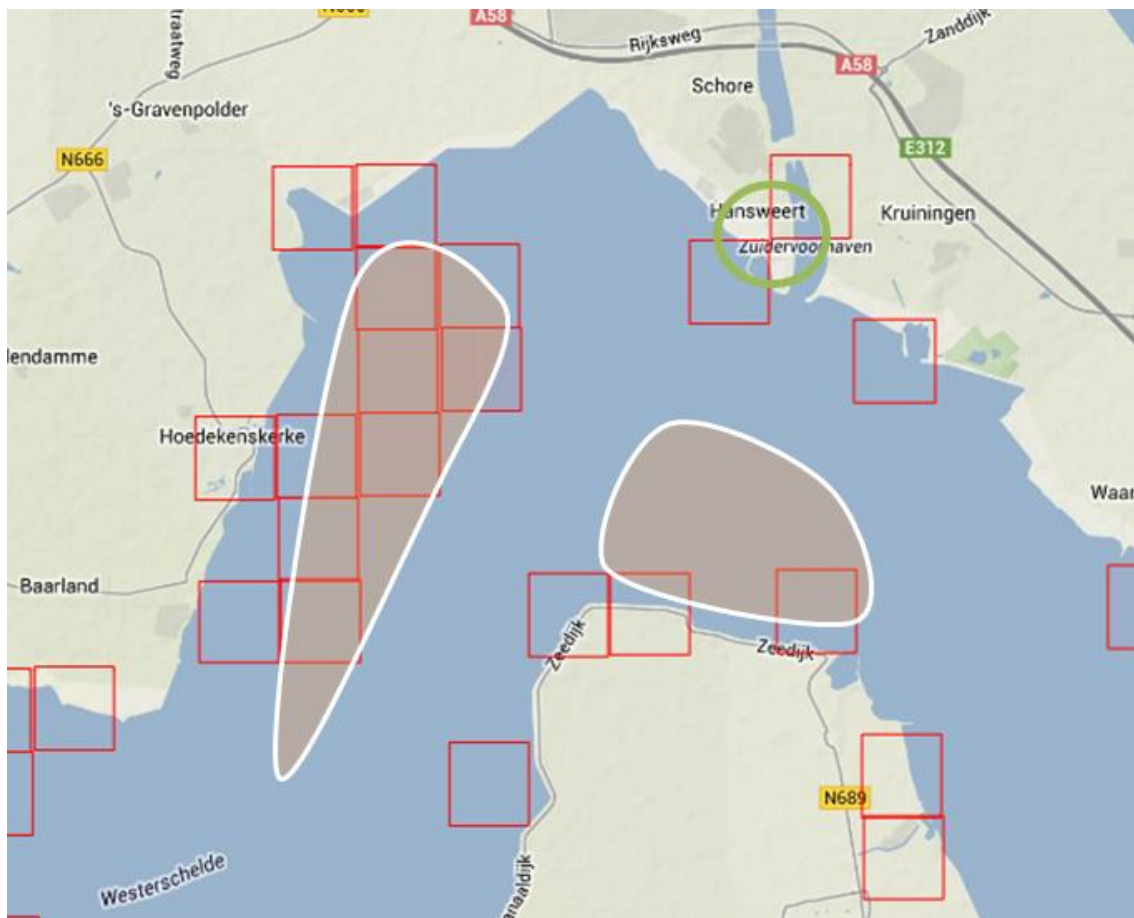
Noordse woelmuis

De in grote delen van het subarctische gebied voorkomende noordse woelmuis heeft in Nederland een relictpopulatie, die vooral voorkomt in moerassige en liefst geïsoleerde habitats in het noorden en westen van Nederland. Het noordelijk Deltagebied vormt één van de voornaamste bolwerken van deze alleen in Nederland voorkomende ondersoort (*Microtus oeconomus arenicola*) (Bekker *et al.*, 2010).

Uit de recente uitgave van de Zoogdierwerkgroep en Het Zeeuwse Landschap (Bekker *et al.*, 2010), waarin de zoogdierfauna van 1989 tot 2008 beschreven staat, wordt geen melding gemaakt van het voorkomen van noordse woelmuis in de directe omgeving van Hansweert. Aan de zuidkant van Zuid-Beveland zijn geen waarnemingen van de noordse woelmuis bekend (website waarneming.nl; Zoogdiervereniging). Aanwezigheid van de noordse woelmuis in en om het projectgebied is uitgesloten.

Gewone zeehond en grijze zeehond

Buitendijks nabij het projectgebied liggen droogvallende slikken tijdens laagwater. De kerngebieden van zowel de gewone zeehond als de grijze zeehond in Zeeland liggen aan de Voordelta en de monding van de Oosterschelde en Westerschelde in het westen. In de directe omgeving van het projectgebied komen zowel de gewone als de grijze zeehond wel voor (zie Afbeelding 6). Van de grijze zeehond zijn slechts enkele waarnemingen bekend in de Westerschelde. De gewone zeehond wordt met regelmaat aangetroffen (Bekker *et al.*, 2010). Zandplaten, waarvan de dichtstbijzijnde op een afstand van 1,8 km ligt, vormen vaste ligplaatsen voor met name de gewone zeehond (Strucker *et al.*, 2013), maar aanwezigheid van de grijze zeehond op die ligplaatsen is niet uitgesloten (Bekker *et al.*, 2010).

Afbeelding 6: Verspreidingskaart van waarnemingen (periode 2008 – 2013) van de gewone zeehond (website waarneming.nl). De verspreiding van de grijze zeehond is vergelijkbaar, maar deze soort is in veel geringere aantallen aanwezig, dus zijn er ook minder waarnemingen gedaan, het verspreidingsgebied is echter gelijk. Groene cirkel = ligging projectgebied, Oranje gebieden = belangrijkste ligplaatsen van gewone zeehonden uit Strucker *et al.*, 2013, Vierkantjes = waarnemingen van gewone zeehond, per kilometerhok.

3.3.3 VOGELS

Broedvogels

In de omgeving van het projectgebied komen verschillende broedende vogels voor. Niet alleen het speciedepot (Meininger *et al.*, 2013), maar ook delen van de dijk en de tuinen en bebouwing van Hansweert vormen geschikte broedplaatsen voor verschillende soorten vogels. Aan de buitenzijde van de dijk gaat het om soorten als bontbekplevier, strandplevier, meerkoet, bergeend, tureluur, kievit, scholekster en graspieper. Het gebied waar daadwerkelijk de werkzaamheden gaan plaatsvinden is naar verwachting geschikt voor de graspieper. Het strandje dat grenst aan de dijk waar gewerkt wordt, heeft potentie als broedplaats voor verschillende steltlopers als de bontbekplevier, alleen tot succesvolle broedgevallen komt het niet door verstoring door recreatie.

Niet-broedvogels

Functie bij hoogwater

Voor de havendam heeft een belangrijke functie als hoogwatervluchtplaats voor verschillende soorten steltlopers.

Functie bij laagwater

De dijk en omgeving vormen voor verschillende vogelsoorten een foerageergebied:

- Open water vormt het foerageergebied voor verschillende soorten watervogels.
- Directe omgeving van bebouwing en rommelhoekjes vormen foerageergebied voor vogels die nestelen in de bebouwde kom van Hansweert.
- De schorren aan de binnenzijde van de havendam vormen foerageergebied voor vogels als kleine zilverreiger.
- Slikken vormen bij afgaand water voor verschillende soorten steltlopers. Dergelijke droogvallende zandplaten liggen in de baai achter de havendam, maar ook op het voorland van het strand.
- De dijk en aanspoelsel vormen voor soorten als de steenloper foerageergebied.

Hoewel het projectgebied en de omgeving dus voor verschillende soorten vogel foerageergebied vormen, is naar verwachting het gebruik gering. Door activiteiten van het bedrijf aan de Westhavendijk, recreatie op het strandje en verkeer op de weg is de aanwezigheid van foeragerende vogels binnen het projectgebied beperkt.

3.3.4 AMFIBIEËN

Naast het voorkomen van algemeen voorkomende soorten als gewone pad en bruine kikker (website RAVON), is de rugstreeppad waargenomen in de omgeving van het projectgebied (Vergeer, 2004; Meininger, 2013; website waarneming.nl). Ondiepe plassen in het speciedepot vormen een geschikt leefgebied voor rugstreeppadden en in het verleden is deze soort dan ook waargenomen op deze locatie (Meininger, 2013). Wanneer de dijkwerkzaamheden leiden tot omstandigheden met open zand en ondiepe plassen, dan is het mogelijk dat rugstreeppadden deze plaatsen koloniseren.

3.3.5 REPTIELEN

Volgens verspreidingsgegevens komen in het deel van Zuid-Beveland waar het projectgebied ligt geen reptielen voor (website RAVON). Aanwezigheid van reptielen in en om het projectgebied of in de omgeving is uitgesloten.

3.3.6 VISSSEN

Gericht onderzoek naar de aanwezigheid van vissen heeft niet plaatsgevonden. Alleen aan de binnenzijde aan de oostkant van het projectgebied, ten noorden van het speciedepot liggen watergangen aan de binnenzijde van de dijk. Beschermde zoetwatervissen komen in Zeeland vrijwel niet voor (website RAVON).

De aanwezigheid van beschermde vissoorten in het projectgebied is uitgesloten.

3.3.7 ONGEWERVELDEN

Gericht onderzoek naar dagvlinders, libellen of andere beschermde ongewervelden heeft niet plaatsgevonden. Beschermde libellensoorten zijn gebonden aan specifieke zoetwatermilieus. Deze milieus komen niet voor binnen het projectgebied. In en nabij het projectgebied zijn geen bijzondere vegetaties aanwezig die een aantrekkende werking kunnen hebben op bijzondere en beschermde soorten dagvlinders. Op basis van de huidige omstandigheden stellen wij dat het projectgebied zelf geen specifieke functie heeft voor overige bijzondere en/of beschermde soorten ongewervelden.

3.4 OVERZICHTSTABEL BESCHERMDE SOORTEN

Tabel 3 geeft een overzicht van de beschermde soorten die op en in de directe omgeving van het projectgebied (mogelijk) aanwezig zijn en de beschermingsstatus van deze soorten.

Tabel 3: Beschermde soorten in en om het projectgebied en binnen verstoringszone, ingedeeld naar soortgroep en met de bijbehorende beschermingscategorie uit de Flora- en faunawet.

Soortgroep	Beschermde soort	Beschermingscategorie Flora- en faunawet.
Flora	-	-
Zoogdieren	Algemeen voorkomende grondgebonden zoogdieren	Tabel 1
	Grijze zeehond	Tabel 2
	Gewone zeehond	Tabel 3
Vogels	Verschillende broedende vogels op en rond de dijk	Vogels
Amfibieën	Algemeen voorkomende soorten	Tabel 1
	Rugstreppad	Tabel 3
Reptielen	-	-
Vissen	-	-
Ongewervelden	-	-

4

Effecten

4.1 INVLOEDEN VAN HET PROJECT

Onderstaande tekst geeft per soortgroep de mogelijke effecten van de dijkwerkzaamheden. Uitgangspunt is dat werkzaamheden plaatsvinden met de standaardmaatregelen beschreven in § 0. Effecten zijn van tijdelijke aard, de situatie na afronding van de werkzaamheden is vergelijkbaar met voor de werkzaamheden.

4.1.1 FLORA

Aangezien geen onder de Flora- en faunawet beschermde plantensoorten zijn aangetroffen op en in de omgeving van het projectgebied zijn negatieve effecten uitgesloten.

4.1.2 ZOOGDIEREN

Algemeen voorkomende grondgebonden zoogdieren

Wanneer de werkzaamheden aan de dijk beginnen, verlaten mobiele soorten als haas het projectgebied en directe omgeving. Kleinere soorten als de mol zijn minder mobiel en mogelijk leiden de werkzaamheden tot het onopzettelijk doden van enkele individuen. Door de werkzaamheden is het projectgebied tijdelijk ongeschikt als leefgebied voor algemeen voorkomende grondgebonden zoogdieren. In de omgeving blijft tijdens de werkzaamheden voldoende alternatief leefgebied voor deze soorten aanwezig. Het gaat vermoedelijk om geringe aantallen gezien de huidige situatie waarin in en rond het projectgebied een weg, een bedrijf aan de Westhavendijk en een strandje voor recreatie aanwezig zijn.

Gewone en grijze zeehond

De verstoringszone voor de zeehonden is maximaal 1200 m (richtlijn Rijkswaterstaat). De grijze zeehond komt slechts incidenteel voor in de wateren binnen de verstoringszone van de werkzaamheden.

De gewone zeehond wordt met grotere regelmaat aangetroffen. Ligplaatsen zijn gelegen buiten de verstoringszone, de dichtstbijzijnde ligplaatsen zijn gelegen op een afstand van 1800 meter. Binnen de verstoringszone komen alleen foeragerende en doortrekkende zeehonden voor. Ruimte om te foerageren of te trekken is voor zover bekend niet kritisch. Effecten op gewone en grijze zeehond zijn daarom uitgesloten.

Conclusie

De werkzaamheden leiden voor algemeen voorkomende, grondgebonden zoogdieren tot effecten door ruimtebeslag, verstoring en kans op onopzettelijk doden. Gezien de huidige mate van verstoring, gaat het om geringe aantallen. Het effect is echter gering, gezien de aanwezigheid van voldoende alternatief leef- en foerageergebied in de omgeving.

4.1.3 VOGELS

4.1.3.1 BROEDVOGELS

Tijdelijke werkzaamheden

Broedplaatsen

In Afbeelding 7 is de 200 m-verstoringszone van de werkzaamheden weergegeven. Voor verstoring van vogels is deze afstand ongeveer aan te houden (zie Krijgsveld *et al.* 2004; 2008). In de praktijk is deze zone kleiner: Verstoring binnendijks is beperkt omdat de werkzaamheden buitendijks plaatsvinden. Bovendien vindt in de huidige situatie al verstoring plaats door activiteiten van het bedrijf aan de Westhavendijk en bebouwde kom van Hansweert. Door voorbereidende werkzaamheden uit te voeren voor aanvang van het broedseizoen, vestigen vogels die mogelijk effecten ondervinden zich verder van de werkzaamheden. En anders treedt gewenning op.

Het is belangrijk om te voorkomen dat tijdens de werkzaamheden soorten als de bontbekplevier zich vestigen in het werkgebied. In de huidige situatie hebben dergelijke soorten zich niet gevestigd, omdat recreatie tot verstoring leidt. Wanneer de werkzaamheden leiden tot afsluiting voor recreatie, dan is het niet ondenkbaar dat vogels zich vestigen in rustiger periodes. Wanneer vogels zich vestigen, zijn effecten niet uit te sluiten.

Afbeelding 7: 200 meter verstoringszone rond het projectgebied, zie § 2.2.

Functioneel leefgebied

Het functioneel leefgebied van broedvogels met jaarrond beschermde nesten is tijdelijk minder geschikt en wordt tijdelijk verstoord door de werkzaamheden. Er is in de directe omgeving echter voldoende alternatief leef- en foerageergebied voor deze soorten beschikbaar, effecten zijn uitgesloten.

Conclusie

Door werkzaamheden is het werkgebied en directe omgeving tijdelijk niet of minder geschikt voor broedende vogels. De werkzaamheden beginnen voorafgaand aan het broedseizoen. Als vogels de werkzaamheden als verstorend ervaren, dan is het nog mogelijk om uit te wijken naar alternatieve broedplaatsen. Effecten zijn uitgesloten, tenzij afsluitingen leiden tot vestigen van broedende vogels.

4.1.3.2 NIET-BROEDVOGELS

De veranderingen van de dijk hebben voor vogels die tijdens hoogwater voorkomen in en om het projectgebied de volgende effecten:

- De effecten op overtijdende vogels zijn beperkt. De havendam ligt voor het grootste deel buiten de verstoringszone van de werkzaamheden en derhalve blijft voldoende ruimte over voor met name steltlopers om te overtijden op de locatie.
- Voor foeragerende vogels zijn voldoende uitwijkmogelijkheden in de directe omgeving. Toename van verstoring als gevolg van de werkzaamheden is naar verwachting beperkt, gezien het huidige niveau van verstoring door recreatie, activiteiten binnen Hansweert, activiteiten van het bedrijf aan de Westhavendijk en verkeer.

4.1.4 AMFIBIEËN

Algemeen voorkomende amfibiesoorten zijn te verwachten in het projectgebied en de omgeving. Mogelijk dat als gevolg van werkzaamheden op de dijk een enkel exemplaar onopzettelijk gedood of verstoord wordt.

De werkzaamheden leiden tot een geschikt biotoop voor deze soort (zandige omstandigheden, ondiepe plassen). Daarnaast is het mogelijk dat als gevolg van de werkzaamheden de rugstreeppad het projectgebied en depot koloniseert. Op het moment dat dit gebeurt, is het mogelijk dat de werkzaamheden leiden tot het vernietigen van verblijfplaatsen en het doden van exemplaren van deze soort.

4.1.5 REPTIELEN

Reptielen komen niet voor in en om het projectgebied. Tijdelijke en permanente effecten op reptielen zijn uitgesloten.

4.1.6 VISSSEN

De werkzaamheden leiden niet tot aantasting of verstoring van potentiële biotopen van beschermde vissoorten. Potentiële biotopen blijven ongemoeid en de verstoring neemt niet toe. Binnendijks zijn geen aanpassingen van open wateren voorzien. Tijdelijke en permanent effecten op beschermde vissen zijn uitgesloten.

4.1.7 ONGEWERVELDEN

Beschermde ongewervelden komen niet voor in het onderzoeksgebied. De werkzaamheden leiden niet tot aantasting van potentiële biotopen. Tijdelijke en permanente effecten op beschermde ongewervelden zijn uitgesloten.

4.2 TOETSING FLORA- EN FAUNAWET

4.2.1 OVERTREDING VERBODSBEPALINGEN

Overtreding van verbodsbepalingen is alleen relevant voor soorten waarvoor effecten voorzien zijn.

Zoogdieren

De werkzaamheden leiden tot vernieling van vaste rust- en verblijfplaatsen van grondgebonden zoogdieren. De grotere grondgebonden en zeezoogdieren verlaten het projectgebied en omgeving bij aanvang van de werkzaamheden. Kleine grondgebonden zoogdieren worden mogelijk onopzettelijk gedood.

Vogels

Indien vogels zich vestigen in het werkgebied, leiden de werkzaamheden tot onopzettelijke verstoring en vernietiging van broedplaatsen.

Amfibieën

Voorzien is in het mogelijk doden van enkele exemplaren van algemeen voorkomende amfibieën, maar ook de rugstreeppad als deze het projectgebied koloniseert. Binnendijkse voortplantingsplaatsen van amfibieën worden niet aangetast omdat hieraan geen werkzaamheden plaatsvinden. Maar naar verwachting wordt landbiotoop wel aangetast.

Als het projectgebied door rugstreeppadden wordt gekoloniseerd, worden mogelijk wel voortplantingsplaatsen van de rugstreeppad aangetast.

4.2.2 OVERZICHT TOETSING VERBODSBEPALINGEN

Tabel 4 geeft per verbodsbepaling van de Flora- en faunawet weer, ten aanzien van welke soorten en soortgroepen mogelijk sprake is van overtreding als gevolg van de werkzaamheden.

Tabel 4: Overzicht van de toetsing aan de Flora- en faunawet per verbodsbepaling. Aangegeven is voor welke soorten of soortgroepen mogelijk overtreding plaatsvindt.

Artikel		Soort(groep)	Mogelijke overtreding
9	Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen.	Algemeen voorkomende grondgebonden zoogdieren	Ja
		Broedvogels (vogels)	Ja
		Amfibieën	
		- Algemeen voorkomende soorten (tabel 1)	Ja
		- Rugstreeppad (Tabel 3)	Ja
10	Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, opzettelijk te verontrusten.	Algemeen voorkomende grondgebonden zoogdieren	Nee
		Broedvogels (vogels)	Nee
		Amfibieën	
		- Algemeen voorkomende soorten (tabel 1)	Nee
		- Rugstreeppad (Tabel 3)	Nee

Artikel	Soort(groep)	Mogelijke overtreiding	
11	Het is verboden nesten, hollen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.	Algemeen voorkomende grondgebonden zoogdieren	Ja
		Broedvogels (vogels)	Ja
		Amfibieën	Ja
		- Algemeen voorkomende soorten (tabel 1) - Rugstreeppad (Tabel 3)	Ja Ja
12	Het is verboden eieren van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te zoeken, te rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen.	Algemeen voorkomende grondgebonden zoogdieren	Nee
		Broedvogels (vogels)	Ja
		Amfibieën	Nee
		- Algemeen voorkomende soorten (tabel 1) - Rugstreeppad (Tabel 3)	Nee Ja

4.2.3 VRIJSTELLINGEN EN ONTHEFFINGEN

Algemene soorten met vrijstelling bij ruimtelijke ontwikkeling en inrichting (tabel 1)

Ten aanzien van alle tabel 1-soorten waarvoor mogelijk verboden handelingen plaatsvinden, geldt een vrijstelling bij ruimtelijke ingrepen, mits sprake is van zorgvuldig handelen. Dit houdt in dat bij menselijk handelen voldoende zorg in acht wordt genomen voor de in het wild levende dieren en planten en hun leefomgeving. Daarnaast mag de ingreep geen wezenlijke invloed hebben op de gunstige staat van instandhouding.

Alle tabel 1-soorten waarvoor mogelijk verboden handelingen plaatsvinden, komen algemeen voor in de omgeving van het projectgebied. Het onopzettelijk doden van enkele exemplaren en vernietigen van vaste rust- en verblijfplaatsen heeft geen wezenlijke invloed op deze soorten. Ten aanzien van deze soorten zijn specifieke eisen aan uitvoering in het kader van zorgvuldig handelen niet effectief. Iedere werkwijze leidt tot het onopzettelijk doden van bovengenoemde soorten.

Soorten waarvoor een ontheffing aangevraagd dient te worden met uitgebreide toetsing (tabel 3)

Voor soorten vermeld op Bijlage IV van de Habitatrichtlijn en een aantal zeldzame per AMvB aangewezen soorten dient bij ruimtelijke ontwikkeling of inrichting altijd een ontheffing aangevraagd te worden voor verboden handelingen. Deze ontheffing wordt beoordeeld volgens de "uitgebreide toets". Dit is niet noodzakelijk als maatregelen kunnen worden genomen om effecten te voorkomen. Dit is voor de werkzaamheden bij Hansweert het geval voor de rugstreeppad en bij beperking van recreatie mogelijk voor broedende steltlopers.

Vogels

Een ontheffingsaanvraag voor vogels wordt beoordeeld volgens de "uitgebreide toets". De meeste broedvogels hebben mogelijkheden om uit te wijken naar omliggende, verstoringsvrije gebieden. De werkzaamheden met mogelijke effecten op broedvogels, moeten zoveel mogelijk vóór het broedseizoen aanvangen of buiten het broedseizoen worden uitgevoerd. Omdat dit niet altijd mogelijk is, zijn verboden handelingen ten aanzien van broedende vogels te voorkomen door het nemen van mitigerende maatregelen (zie hoofdstuk 4).

Conclusie

Tabel 4 toont dat voor verschillende soorten verschillende overtredingen zijn voorzien. Voor tabel 1-soorten geldt bij ruimtelijke ontwikkelingen een uitzondering van de verbodsbepalingen. Voor de rugstreeppad (tabel 3-soort) en vogels is dit echter niet het geval en het is noodzakelijk om maatregelen te nemen om effecten te voorkomen.

4.2.4 HET CRITERIUM 'HET VOORKÓMEN VAN SCHADE'

Voor de aanwezige soorten worden verschillende maatregelen genomen. In de eerste plaats worden de standaardmaatregelen genomen. Deze maatregelen voorkomen al effecten op verschillende soorten. In het bijzonder de maatregel waarbij voor aanvang van het broedseizoen gemaaid wordt, vermindert de effecten. Niet alleen vogels mijden het werkgebied als broedgebied, maar de korte vegetatie maakt het werkgebied ook minder aantrekkelijk voor kleine zoogdieren. In aanvulling op de standaard maatregelen, worden voor specifieke soortgroepen of locaties ook nog aanvullende maatregelen genomen. Deze mitigerende maatregelen staan in hoofdstuk 4. Met deze maatregelen is alles gedaan om schade te voorkomen en aan dit criterium wordt dan ook voldaan.

4.2.5 HET CRITERIUM 'GUNSTIGE STAAT VAN INSTANDHOUDING'

Zoogdieren

De zoogdiersoorten waarvoor effecten van werkzaamheden voorzien zijn, zijn algemeen voorkomende soorten. In het projectgebied en de directe omgeving blijft voor deze soorten voldoende geschikt leefgebied aanwezig om de gunstige staat van instandhouding tijdens en na de werkzaamheden te waarborgen.

Vogels

Het voortbestaan van de vogelsoorten aangetroffen in het onderzoekgebied is niet in gevaar. De vogels die verstoord worden door de werkzaamheden, wijken uit naar andere broedplaatsen. In het werkgebied komen geen broedende vogels voor. Effecten op de gunstige staat van instandhouding van vogelsoorten als gevolg van de werkzaamheden is niet voorzien.

Algemeen voorkomende amfibieën

Het doden van enkele exemplaren van algemeen voorkomende amfibiesoorten leidt niet tot een veranderende staat van instandhouding. In het bijzonder niet omdat voortplantingswateren gespaard blijven.

Rugstreepad

Het primaire leefgebied van de rugstreepad bevindt zich niet binnen het werkgebied. Soorten die het projectgebied koloniseren, zijn afkomstig van een grotere populatie in de omgeving. Deze populatie blijft in stand. De staat van instandhouding wordt niet aangetast, zelfs al wordt het projectgebied gekoloniseerd.

4.2.6 DE CRITERIA 'GEEN ANDERE BEVREDIGENDE OPLOSSING' EN 'DWINGENDE REDENEN VAN OPENBAAR BELANG'

De dijkwerkzaamheden vinden plaats in het kader van openbare veiligheid. Openbare veiligheid is een dwingende reden van openbaar belang. Alternatieven voor de verbetering van de dijkbekleding zijn niet voorhanden. Aan de keuze voor de juiste nieuwe bekleding is een zorgvuldige afweging voorafgegaan, waarbij het aspect natuur zwaar heeft meegewogen, naast de aspecten veiligheid en kosten (Beijer, 2013).

4.3 MITIGERENDE MAATREGELEN

Het verdient aanbeveling om mitigerende maatregelen te nemen ten aanzien van de volgende soort(groep)en: rugstreepad en vogels.

Deze locatie specifieke mitigerende maatregelen vormen een aanvulling op de standaardmaatregelen uit § 2.4. Alle maatregelen in dit hoofdstuk dienen in de vorm van restricties opgenomen te worden in de planbeschrijving. Maatregelen zijn gericht op fasering en uitvoer van werkzaamheden.

De volgende maatregelen zijn voorzien:

- **Neem bij aanvang van de (maai)werkzaamheden vóór 15 maart ook de depotlocaties in gebruik.**
Door voorafgaand aan het broedseizoen te beginnen met werkzaamheden in de depotlocaties bestaat voor broedvogels nog de mogelijkheid om uit te wijken naar andere broedplaatsen.
- **Bij afsluiting van delen van het werkgebied: blijf continu verstoren tot afronding van de werkzaamheden zodat vogels zich niet vestigen.** Het is belangrijk om het werk niet langere tijd stil te laten liggen. Wanneer ook geen verstoring door recreatie plaatsvindt, kunnen vogels zich vestigen en in dat geval zijn overtredingen van verbodsbepalingen niet meer uit te sluiten.
- **Voorkom het ontstaan van ondiepe plassen in het werkgebied en depot.** Hiermee blijft het projectgebied onaantrekkelijk voor de rugstreepadden en is kolonisatie uitgesloten.

4.4 EFFECTEN VAN MAATREGELEN

De mitigerende maatregelen richten zich op het voorkomen van vestigen van beschermde soorten.

Uit inventarisaties blijkt dat de betreffende soorten niet voorkomen, maar wel in de omgeving.

De kans dat soorten zich vestigen in het projectgebied is aanwezig. Maatregelen voorkomen vestiging en daarmee voorkomen maatregelen mogelijk overtredingen van de verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet, zie § 5.1.

5

Conclusies

5.1 CONCLUSIES SOORTENBESCHERMINGSTOETS

Bij Hansweert komen een aantal door de Flora- en faunawet beschermde soorten voor. Door werkzaamheden en transporten die samenhangen met de dijkwerkzaamheden ondervinden deze beschermde soorten mogelijk effecten. Deze effecten kunnen leiden tot overtredingen van verbodsbepalingen. Zie voor een overzicht Tabel 5.

Tabel 5: Beschermde soorten die voorkomen bij Hansweert. * = alle inheemse broedvogels zijn beschermd volgens de Flora- en faunawet.

Soortgroep	Beschermde soort	Beschermingscategorie Flora en faunawet	Mogelijke overtreding verbodsbepalingen zonder mitigerende maatregelen	Overtreding verbodsbepalingen met mitigerende maatregelen
Zoogdieren	Algemeen voorkomende grondgebonden zoogdieren	Tabel 1	Nee, vrijstelling van verbodsbepalingen bij ruimtelijke ontwikkelingen	Niet relevant
	Grijze zeehond	Tabel 2	Nee	N.v.t.
	Gewone zeehond,	Tabel 3	Nee	N.v.t.
Vogels	Mogelijk vestiging van broedvogels bij afsluiting van werkgebieden	Vogels*	Mogelijk bij vestiging	Nee
Amfibieën	Algemeen voorkomende soorten	Tabel 1	Nee, vrijstelling van verbodsbepalingen bij ruimtelijke ontwikkelingen	Niet relevant
	Rugstreeppad	Tabel 3	Mogelijk bij vestiging	Nee

5.2 ONTHEFFING

Het aanvragen van een ontheffing op verbodsbepalingen uit de Flora- en faunawet is voornamelijk noodzakelijk voor de werkzaamheden bij Hansweert. Het is wel noodzakelijk om mitigerende maatregelen te nemen om effecten te voorkomen.

6

Bronnen

- ARCADIS, 2014. Voortoets Dijkwerkzaamheden Hansweert *Westerschelde – Deelproduct*. In opdracht van projectbureau Zeeweringen. Kenmerk: PZDB-R-14034.
- Beijer, J.W.T., 2013. Ontwerpnota Hansweert. Kenmerk PZDT-R-13509 ontw. d.d. 30-12-2013.
- Bekker, J.P., Calle, L., Dobbelaar, S., Fortuin A., Jacobusse, C. & Kraker, K. de, 2010. Zoogdieren in Zeeland; Fauna Zeelandica Deel 6. Zoogdierwerkgroep Zeeland & Het Zeeuwse Landschap.
- Krijgsveld, K.L., Lieshout, S.J.M. van, Winden, J. van der & Dirksen, S., 2004. Verstoringsevoeligheid van vogels. Literatuurstudie naar de reactie van vogels op recreatie. Bureau Waardenburg, rapport 03-187. In opdracht van Vogelbescherming Nederland.
- Krijgsveld, K.L. Smits, R.R., & Winden, J. van der, 2008. Verstoringsevoeligheid van vogels Update literatuurstudie naar de reactie van vogels op recreatie. Bureau Waardenburg. In opdracht van de Vogelbescherming.
- Meininger, P.L., 2013. Bouw radartorens en gapfiller Westerschelde: een verkenning in het kader van de Natuurbeschermingswet. Dossier: Migratie VTS Software Schelderadarketen/MRCC' bestek 16EN2012/1, RWS nr. 31066697. D.d. 9 september 2013.
- Ministerie van LNV, 2005. Brochure Buiten aan het werk? Houd tijdig rekening met beschermde dieren en planten! *De Flora- en faunawet in de praktijk; informatie over vrijstellingen, ontheffingen en gedragscodes. Gepubliceerd op de website van het ministerie van EZ.*
- Strucker, R.C.W., Arts, F.A. & Lilipaly, S., 2013. Watervogels en zeezoogdieren in de Zoute Delta 2011/2012. RWS Centrale Informatievoorziening BM 13.19, Vlissingen, maart 2013.
- Vergeer, J.W., 2004. Broedvogels van de Voorhaven Hansweert en omgeving, alsmede een beeld van de herpeto- en zoogdierfauna. SOVON-inventarisatierapport 2004/07. SOVON Vogelonderzoek Nederland, Beek-Ubbergen.

Websites:

- Ministerie van Economische Zaken: <http://www.rijksoverheid.nl>
- RAVON: <http://www.ravon.nl>
- Waarneming.nl: <http://www.waarneming.nl>
- Zoogdierverseniging: <http://www.zoogdierverseniging.nl>

Bijlage 1

Wettelijk kader

In het kader van soortbescherming in Nederland is de Flora- en faunawet van toepassing, deze vormt voor dit rapport het toetsingskader. Daarnaast houdt het Projectbureau Zeeweringen bij de keuze van de bekleding en uitvoering rekening met de (niet-wettelijke beschermde) aanspoelsel- en schorplanten uit de Nota Soortenbeleid van de Provincie Zeeland (2001). Omdat deze soorten niet wettelijk beschermd zijn, vallen ze buiten het toetsingskader van onderhavige soortenbeschermingstoets.

Flora- en faunawet

De Flora- en faunawet (2003) regelt de bescherming van in het wild voorkomende planten en dieren. In de wet is onder meer bepaald dat beschermde dieren niet gedood, gevangen of verontrust mogen worden en beschermde planten niet geplukt, uitgestoken of verzameld (algemene verbodsbepalingen, artikelen 8 t/m 12). Bovendien dient iedereen voldoende zorg in acht te nemen voor alle in het wild levende planten en dieren (algemene zorgplicht, artikel 2). Daarnaast is het niet toegestaan om de directe leefomgeving van soorten, waaronder nesten en holen, te beschadigen, te vernielen of te verstoren.

In de Flora- en faunawet zijn de soortbeschermingsbepalingen uit de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn geïmplementeerd. De Flora- en faunawet heeft dan ook belangrijke consequenties voor ruimtelijke plannen. De interpretatie van de wet is in 2009 aangescherpt.

Algemene zorgplicht, artikel 2 Flora- en faunawet

In het kader van de Flora- en faunawetgeving geldt dat alle dieren en planten een zekere mate van bescherming genieten, omdat hun bestaan op zichzelf waardevol is, zonder te kijken welk nut de dieren en planten voor de mens kunnen hebben. Dit wordt de intrinsieke waarde genoemd. Vanuit deze intrinsieke waarde is de algemene zorgplicht als vorm van "basisbescherming" opgenomen (artikel 2). Hierin staat dat iedereen voldoende zorg in acht dient te nemen voor de in het wild levende dieren en planten en hun leefomgeving. Ook mag men het welzijn van dieren niet onnodig aantasten en dieren onnodig laten lijden. De algemene zorgplicht geldt voor alle in het wild levende diersoorten, ook voor de soorten die niet als beschermde soort aangewezen zijn onder de Flora- en faunawet. Het is een aanvulling op de algemene verbodsbepalingen die uitsluitend betrekking hebben op beschermde soorten. Het artikel biedt de mogelijkheid om op te treden tegen ongewenste handelingen tegenover beschermde dieren en planten, welke niet nadrukkelijk in één van de verbodsbepalingen zijn genoemd. Er bestaat geen wettelijke sanctie op overtreding. Wel kunnen activiteiten door de nieuwe Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA) worden stilgelegd.

Verbodsbepalingen

De algemene verbodsbepalingen, die handelingen verbieden die het voortbestaan van planten en diersoorten mogelijk in gevaar brengen, is een belangrijk onderdeel van de Flora- en faunawet. Deze verboden zorgen ervoor dat in het wild levende soorten zoveel mogelijk met rust worden gelaten. De belangrijkste, voor ruimtelijke plannen relevante wettelijke bepalingen staan hieronder genoemd.

Algemene verbodsbepalingen Flora- en faunawet (artikelen 8 t/m 12)

Artikel 8. Het is verboden planten, behorende tot een beschermde inheemse plantensoort, te plukken, te verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen.

Artikel 9. Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen.

Artikel 10. Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, opzettelijk te verontrusten.

Artikel 11. Het is verboden nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.

Artikel 12. Het is verboden eieren van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te zoeken, te rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen.

Vrijstelling en ontheffing

Bij ruimtelijke plannen, met mogelijke gevolgen voor beschermde planten en dieren, is het verplicht om vooraf te toetsen of deze leiden tot overtreding van algemene verbodsbepalingen. Wanneer dat het geval dreigt te zijn, moet onderzocht worden of er maatregelen te nemen zijn om dit te voorkomen of om de gevolgen voor beschermde soorten te verminderen. Onder bepaalde voorwaarden geldt een vrijstelling, wordt door het Ministerie van Economische (EZ) goedkeuring gegeven aan de mitigerende maatregelen of is het mogelijk van de minister van EZ ontheffing van de algemene verbodsbepalingen te krijgen voor activiteiten op het gebied van ruimtelijke ontwikkeling en inrichting.

Ten aanzien van de criteria die voor vrijstellingen en ontheffingen gelden, zijn verschillende groepen soorten onderscheiden (Tabel 1, 2 en 3). Deze groepen worden benoemd in het "Besluit van 28 november 2000, houdende regels voor het bezit en vervoer van en de handel in beschermde dier- en plantensoorten", kortweg genoemd "Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten". Dit besluit heeft de status van een AMvB. Onderstaande heeft betrekking op vrijstellingen en ontheffingen voor ruimtelijke ontwikkeling en inrichting. Voor andere activiteiten gelden andere regels.

Tabel 6: Beschermingscategorieën AMvB artikel 75 Flora- en faunawet.

Categorie		Ontheffing of vrijstelling bij ruimtelijke ontwikkelingen
Tabel 1	Algemene soorten	Algemene vrijstelling van de verboden 8 tot en met 12, wel zorgplicht, m.u.v. artikel 10.
Tabel 2	Overige soorten	Vrijstelling mogelijk, mits gebruik wordt gemaakt van een door de minister goedgekeurde gedragscode; anders ontheffing noodzakelijk (toetsing aan gunstige staat van instandhouding en zorgvuldig handelen). Eventueel mitigatie- en compensatieplicht. Ook kan door het ministerie een beschikking worden afgegeven waarin goedkeuring wordt gegeven voor maatregelen ter voorkoming van het overtreden van verbodsbepalingen. Deze goedkeuring heeft de vorm van een afwijzing van de ontheffingsaanvraag, m.u.v. artikel 10.
Tabel 3	Soorten van bijlage 1 van AmvB	Voor volgens art 75 lid 6 bij AMvB aangewezen soorten geldt een zwaar beschermingsregime. Voor deze soorten geldt, ook wanneer wordt gewerkt volgens een goedgekeurde gedragscode, geen vrijstelling voor ruimtelijke ontwikkeling en inrichting. Ontheffing voor het overtreden van verbodsbepalingen kan alleen verleend worden wanneer: 1. er geen andere bevredigende oplossing bestaat; 2. er sprake is van een bij AMvB bepaald belang. Voor deze groep is per AMvB bepaald dat een ontheffing verleend kan worden (met inachtneming van het voorgaande) bij: *dwingende reden van groot openbaar belang; *ruimtelijke ontwikkeling en inrichting (zolang er geen sprake is van benutting of gewin van de beschermde soort); *enkele andere redenen die geen verband houden met ruimtelijke ontwikkeling, zoals volksgezondheid, openbare veiligheid, voorkomen van ernstige schade; *er geen afbreuk wordt gedaan aan de gunstige staat van instandhouding van de soort; *er zorgvuldig wordt gehandeld. Ook kan door het ministerie een beschikking worden afgegeven waarin goedkeuring wordt gegeven voor maatregelen ter voorkoming van het overtreden van verbodsbepalingen. Deze goedkeuring heeft de vorm van een afwijzing van de ontheffingsaanvraag.

Categorie		Ontheffing of vrijstelling bij ruimtelijke ontwikkelingen
Tabel 3	Soorten op Bijlage IV Europese Habitatrichtlijn	<p>Voor volgens art 75 lid 6 aangewezen soorten die voorkomen op bijlage IV van de Habitatrichtlijn geldt een zwaar beschermingsregime. Voor deze soorten geldt, ook wanneer wordt gewerkt volgens een goedgekeurde gedragscode, geen vrijstelling voor ruimtelijke ontwikkeling en inrichting. Ontheffing voor het overtreden van verbodsbepalingen kan alleen verleend worden wanneer:</p> <ol style="list-style-type: none"> er geen andere bevredigende oplossing bestaat; er sprake is van een bij AMvB bepaald belang. Voor deze groep is bij AMvB bepaald dat een ontheffing verleend kan worden (met inachtneming van het voorgaande) bij: <ul style="list-style-type: none"> *dwingende reden van groot openbaar belang <p>Nb: voor deze groep kan er geen ontheffing worden verleend op basis van het belang "ruimtelijke ontwikkeling en inrichting". Volgens de AMvB kan dit wel, echter recente uitspraken van de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State (ABRvS) laten zien dat de AMvB op dit punt een onjuiste implementatie van de Europese Habitatrichtlijn is;</p> <ul style="list-style-type: none"> *enkele andere redenen die geen verband houden met ruimtelijke ontwikkeling, zoals volksgezondheid, openbare veiligheid, voorkomen van ernstige schade; *er geen afbreuk wordt gedaan aan de gunstige staat van instandhouding van de soort; *er zorgvuldig wordt gehandeld. <p>Ook kan door het ministerie een beschikking worden afgegeven waarin goedkeuring wordt gegeven voor maatregelen ter voorkoming van het overtreden van verbodsbepalingen (EZ hanteert nu de term "Positieve Afwijzing"). Deze goedkeuring heeft de vorm van een afwijzing van de ontheffingsaanvraag.</p>

Vogels

Vanwege de bepalingen in de Europese Vogelrichtlijn, die overgenomen zijn in de Flora- en faunawet, geldt voor vogels een afwijkend beschermingsregime.

De Vogelrichtlijn staat een ontheffing alleen toe wanneer:

- geen andere bevredigende oplossing voor handen is;
- tevens sprake is van één van de volgende belangen:
 - Bescherming van flora en fauna.
 - Veiligheid van luchtverkeer.
 - Volksgezondheid en openbare veiligheid.

Dit betekent dat voor het verstoren van broedende vogels, hun eieren of jongen slechts in uitzonderlijke gevallen ontheffing wordt verleend voor een ruimtelijke ingreep, namelijk als voldaan is aan bovenstaande voorwaarden. In de praktijk betekent dit dat voor vogels gestreefd moet worden naar het voorkómen van het overtreden van verbodsbepalingen. In veel gevallen is overtreding van verbodsbepalingen te voorkomen door (versturende) werkzaamheden buiten het broedseizoen (de perioden dat het nest in gebruik is voor het broeden of grootbrengen van jongen) uit te voeren of aan te laten vangen.

Jaarrond beschermde nesten

Binnen de groep van vogels zijn er soorten waarvan het nest wordt aangemerkt als een zogenaamde "vaste rust- of verblijfplaats". Dergelijke verblijfplaatsen zijn jaarrond beschermd onder artikel 11 van de algemene verbodsbepalingen, en vormen de meest streng beschermde groep. Vaste rust- en verblijfplaatsen van vogels zijn aangewezen in de "aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten" (Ministerie van LNV, 2009) en bestaan uit de categorieën van vogelsoorten opgenomen in Tabel 7.

Tabel 7: Categorieën broedvogels met jaarrond beschermde nestplaats.

Categorie	Type verblijfplaatsen
Categorie 1	Vaste rust- en verblijfplaatsen; nesten die, behalve gedurende het broedseizoen als nest, buiten het broedseizoen in gebruik zijn als vaste rust- en verblijfplaatsen.
Categorie 2	Nesten van koloniebroeders; nesten van koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn, of afhankelijk van bebouwing of biotoop.
Categorie 3	Honkvaste broedvogels en vogels afhankelijk van bebouwing; nesten van vogels, zijnde geen koloniebroeders, die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn, of afhankelijk van bebouwing of biotoop.
Categorie 4	Vogels die zelf niet in staat zijn een nest te bouwen; vogels die jaar in jaar uit gebruik maken van hetzelfde nest en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen.
Categorie 5	Niet jaarrond beschermd, inventarisatie gewenst; nesten van vogels die weliswaar vaak terugkeren naar de plaats waar zij het jaar daarvoor hebben gebroed of de directe omgeving daarvan, maar die wel over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen.

Of voor het (buiten het broedseizoen) wegnemen van jaarrond beschermde vaste rust- en verblijfplaatsen een ontheffing noodzakelijk is, dient te worden vastgesteld met behulp van een zogenaamde omgevingscheck. Daarnaast is de noodzaak tot een ontheffing mede afhankelijk van de mogelijkheid tot mitigeren (inclusief het aanbieden van vervangende nestgelegenheden) van negatieve effecten.

Plicht om vooraf te toetsen

Bij de ontwikkeling van plannen voor ruimtelijke ingrepen of voornemens voor het uitvoeren van werkzaamheden, dient vooraf goed te worden beoordeeld of er mogelijke nadelige consequenties voor beschermde inheemse soorten zijn. In beginsel is daarvoor de initiatiefnemer zelf verantwoordelijk. Deze moet tijdens de uitwerking van zijn plannen of tijdens het plannen van werkzaamheden het volgende in kaart brengen:

- Welke beschermde dier- en plantensoorten komen in en nabij het projectgebied voor?
- Heeft het realiseren van het plan of de uitvoering van geplande werkzaamheden gevolgen voor deze soorten?
- Zijn deze gevolgen strijdig met de algemene verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet betreffende planten op hun groeiplaats of dieren in hun natuurlijke leefomgeving?
- Is het mogelijk het plan of de voorgenomen werkzaamheden zodanig aan te passen dat dergelijke handelingen niet of in mindere mate gepleegd worden, of zodanig uit te voeren worden dat de invloed op beschermde soorten verminderd of opgeheven wordt?
- Is, voor de uitvoering van plannen of werkzaamheden, vrijstelling mogelijk of ontheffing (artikel 75 van de Flora- en faunawet) van de verbodsbepalingen vereist betreffende planten op de groeiplaats of dieren in hun natuurlijke leefomgeving (tabel 3, soorten van bijlage 1, AMvB)?
- Is er, op basis van een gedegen maatregelenpakket ter voorkoming van het overtreden van verbodsbepalingen, zicht op een beschikking van het ministerie waarin goedkeuring wordt gegeven voor dit maatregelenpakket (EZ hanteert nu de term "Positieve Afwijzing", eerder werd een ontheffing afgegeven) (tabel 3, soorten van Bijlage IV Europese Habitatrichtlijn)?
- Welke voorwaarden zijn verbonden aan vrijstellingen of ontheffingen en welke consequenties heeft dit voor de uitvoering van het plan?

Natuurbeschermingswet 1998

Sinds 1 oktober 2005 is de Natuurbeschermingswet 1998 van kracht. De gebiedsbescherming uit de Vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn (Natura 2000) is vanaf deze datum volledig geïmplementeerd in de Natuurbeschermingswet 1998. De toetsing aan de Natuurbeschermingswet vindt plaats in de 'Voortoets dijktraject Hansweert' (ARCADIS, 2014).

De soortbeschermende werking van de Vogel- en Habitatrichtlijn is opgenomen in de Flora- en faunawet.

Colofon

SOORTENBESCHERMINGSTOETS DIJKWERKZAAMHEDEN HANSWEERT WESTERSCHELDE - DEELPRODUCT

OPDRACHTGEVER:

Projectbureau Zeeweringen
PZDB-R-14035

STATUS:

Definitief

AUTEUR:

G. Kos MSC.

GECONTROLEERD DOOR:

ir. E.P.A.G. Schouwenberg

VRIJGEGEVEN DOOR:

ir. E.P.A.G. Schouwenberg

28 februari 2014

077303181:A

ARCADIS NEDERLAND BV
Mercatorplein 1
Postbus 1018
5200 BA 's-Hertogenbosch
Tel 073 6809 211
Fax 073 6144 606
www.arcadis.nl
Handelsregister 09036504